

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Truyện Thơ

Tâm Minh NGÔ TẰNG GIAO

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Tôn Giả XÁ LỢI PHẬT

TRUYỆN THƠ:
Tâm Minh **NGÔ TÀNG GIAO**

XÁ LỢI PHÁT

Tôn Giả XÁ LỢI PHÁT

1- TRƯỚC VÀ SAU KHI RA ĐỜI

Miền Nam Ấn Độ một thời
Cách thành Vương Xá chỉ vài dặm thôi
Quê hương đó chính là nơi
Thầy Xá Lợi Phát ra đời thuở xưa,
Phụ thân là một luận sư
Bà La Môn giáo kể như giỏi tài,
Khi thầy còn trong bào thai
Mẫu thân tâm trí thấy hơi khác thường
Trở nên linh mẫn vô cùng
Thật là điềm lạ đáng mừng biết bao!
Khi thầy lên tám tuổi đầu
Thời bao kinh sử đã lâu thông ngay
Lại thêm ăn nói giỏi thay
Rất là lanh lợi ai đây sánh cùng.
Một hôm tiệc lớn bất thường
Người ta khoản đãi quốc vương, đại thần
Luận sư, thái tử dự phần
Thế mà cậu bé cả gan bước vào

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Xá Lợi Phát tám tuổi đầu
Leo ngồi tranh chỗ có đầu ngại gì
Thế rồi các vị khách kia
Nhận ra cậu bé nói nghe khác thường
Vớ bao nghĩa lý tinh tường
Ngôn từ khúc triết, rõ ràng, uyên thâm
Mọi người kinh ngạc vô ngần
Trăm bề bái phục, muôn phần ngợi khen.

2- BẠC THẦY CHÂN CHÍNH

Xá Lợi Phát lớn dần lên
Thân hình cao lớn, dáng hiền, thông minh
Mắt có thần, rất tinh anh
Tác phong học giả trừ danh khác người.
Khi chàng tới tuổi hai mươi
Bèn xin phép được xa rời song thân
Đi chu du khắp xa gần
Tìm thầy học đạo lòng thắm thiết tha.
Thầy đầu tiên San Xà Da
Chàng theo học ít ngày qua với thầy
Rồi chàng chợt nhận thấy ngay
Rằng thầy không có đủ đầy khả năng
Thỏa lòng ước vọng của chàng
Nên chàng từ giã lên đường ra đi.
Bấy giờ trong số bạn bè
Có người tri kỷ, rất chi tâm đầu
Mục Kiên Liên bạn thân lâu
Chàng bèn tâm sự có đầu ngại gì
Mục Kiên Liên cũng tán đồng
Cho rằng trên thế gian không có người
Đủ tài dạy họ nữa rồi
Hai chàng quyết định tức thời lập nên
Một trường học mới trong miền
Nhận môn sinh đến dạy riêng chốn này.
Thế rồi cho đến một ngày
Xá Lợi Phát chợt gặp ngay người

XÁ LỢI PHÁT

Đang đi khát thực thành thoi
Về thời nghiêm túc, dáng thời oai nghi
Thông minh, thanh tịnh, từ bi
Chàng nhìn, thắc mắc, tức thì đến bên
Hỏi thăm cung kính ngay liền
Thầy tu hoan hỉ thuận duyên thốt lời:
“Phật Thích Ca là thầy tôi
Dạy cho giáo lý tuyệt vời cao siêu
Tôi không đủ sức nói nhiều
Chỉ xin đọc lại ít điều tinh anh
Rằng: “Muôn vật từ duyên sinh
Cũng từ duyên đó mà thành diệt đi!”
Rồi thầy tu nói cho nghe
Rằng Phật từng dạy rất chi tinh tường:
“Mọi hành nghiệp đều vô thường
Thảy đều sinh diệt thảm thương não nề,
Khi sinh diệt chấm dứt đi
Niết bàn an lạc tức thì hưởng vui!”
Nghe thầy tu nói dứt lời
Chàng Xá Lợi Phát tâm thời ngộ ngay
Nhân sinh, vũ trụ lâu nay
Chàng từng nghi hoặc, giờ đây hiểu rành.

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Chàng về thuật lại ngọn ngành
Cho Mục Liên rõ điều mình vừa nghe
Cả hai vui sướng đê mê
Nghĩ tìm ra được hướng đi rõ ràng
Bạc tôn sư với đạo vàng
Đó là đức Phật vô vàn thân thương.
Họ cùng quyết định lên đường
Trúc Lâm tu viện vội vàng tìm qua
Để xin đức Phật Thích Ca
Từ bi cho họ xuất gia theo Ngài.
Phật hoan hỉ nhận cả hai
Biết tương lai họ là người giỏi giang
Khả năng truyền bá đạo vàng
Cho bao đệ tử và hàng chúng sanh.

3- XÂY CẤT TU VIỆN KỲ VIÊN

Từ khi theo Phật tu hành
Thầy Xá Lợi Phát vang danh cửa Thiền
Tăng đoàn uy tín tăng thêm
Phật luôn tin cần cho nên cứ thầy

XÁ LỢI PHÁT

Đi lên miền Bắc xứ này
Để mà giáo hóa dân ngay trong vùng
Đồng thời giám đốc công trường
Cất xây tu viện địa phương cúng dường
Do ông Tu Đạt hiến dâng
Nơi thành Vương xá hiện đương tiến hành.
Rất đông ngoại đạo bất bình
Kéo nhau phản đối công trình nói trên,
Họ đâu có để thầy yên
Thách thầy tranh luận đôi bên tỏ tường,
Ông Tu Đạt lo vô cùng
Riêng thầy lại rất vui mừng nhận ngay
Muốn nhân cơ hội tốt này
Hoàng dương giáo pháp tại đây giúp đời.
Luận sư ngoại đạo nhiều người
Cử ra đối chất, có tài đua tranh
Thầy xá Lợi Phát một mình
Nhưng mà trí tuệ tinh anh hàng đầu
Lại thêm thấu hiểu đạo màu
Công khai tranh luận ai đâu sánh cùng
Nghe thầy đối đáp hào hùng
Vạch ra chân lý Phật từng tuyên dương
Phía bên ngoại đạo nghe xong
Chân tâm bừng sáng phục tùng theo ngay
Cùng bao quần chúng vùng này
Quy y Tam Bảo lòng đầy niềm tin
Thế là tu viện Kỳ Viên
Hoàn thành tốt đẹp nơi miền phương xa.

4- KÊU GỌI TỖ KHEO LẠC LỎI

Một thời Đề Bà Đạt Đa
Người em họ Phật tỏ ra mê mờ
Âm mưu phản bội bất ngờ
Nhiều phen hại Phật nhưng mà không xong
Tỳ kheo một số theo ông
Còn ham lợi lộc, chưa thông đạo màu

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Một hôm họ tụ họp nhau
Thầy Xá Lợi Phát bỗng đâu tới liền
Về uy nghi, dáng trang nghiêm
Thầy nhìn đại chúng rồi lên tiếng rằng:
“Tu hành theo ánh đạo vàng
Chớ ham mong nhận thập phương cúng dường
Chớ ham vật chất tầm thường
Hãy mau tỉnh ngộ theo đường chân tu
Học điều Phật dạy từ xưa
Để mau thoát khổ, vượt bờ tử sinh!”
Rồi thầy thuyết giảng nhiệt tình
Vạch ra chân lý tinh anh Pháp màu
Soi đường giác ngộ tối cao.
Tỳ kheo lạc lối từ bao lâu rồi
Tỉnh ra, quỳ xuống tức thời
Cùng nhau sám hối thốt lời thành tâm
Theo thầy Xá Lợi Phát luôn
Trở về lại với tăng đoàn trước đây.
Phật hoan hỉ khen ngợi thầy
Công lao to lớn dựng xây tăng đoàn.

5- NẾU GƯƠNG NHẮN NHỤC

- Thầy thương nhẩn nhục vô vàn
Một lần thầy chẳng có căn phòng nào
Để mà an giấc đêm sâu
Tỳ kheo chiếm hết còn đâu phần thầy
Thầy bình yên ra gốc cây
Suốt đêm tĩnh tọa nơi đây chẳng phiền
Dù là trưởng lão cao niên
Thầy luôn nhường nhịn! An nhiên vô bờ!
- Thầy cùng với La Hầ La
Một ngày khát thực đi ra cổng thành
Một tên vô lại lưu manh
Vung tay lấy cát cố tình ném qua
Vào bình bát La Hầ La
Rồi dùng gậy đánh thật là đớn đau

XÁ LỢI PHÁT

Trò thời nổi giận lên mau
Thầy bèn khuyên nhủ: “Giận đâu ích gì
Con nên trải lòng từ bi
Dem tình thương xót hướng về chúng sinh!”
- Một hôm có kẻ cố tình
Manh tâm khiêu khích, chạy nhanh đến thầy
Nhắm vào lưng đánh thẳng tay
Mạnh như trời giáng! Thân gầy lao đao!
Thầy Xá Lợi Phát nhìn đau
Thản nhiên tiếp tục cúi đầu bước đi
Không hề bực bội chút gì
Kẻ kia kinh ngạc, tức thì hồi ngay
Vội vàng quỳ lạy trước thầy
Ăn năn xin lỗi, lòng đầy xót xa:
“Con vừa trải nghiệm thấy ra
Gương thầy nhẫn nhục quả là quý thay
Con xin được cung thỉnh thầy
Ghé qua nhà để con đây cúng dường!”

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Thầy hoan hỉ trải tình thương
Theo về nhà kẻ hoàn lương quần gi
Nhưng rồi một đám đông kia
Nổi sân kéo tới tức thì bao vây
Muốn trừng trị kẻ đánh thầy
Thầy bèn can gián, tỏ bày đôi câu:
“Người này biết sám hối mau
Khỏi cần trị tội! Còn đâu lỗi làm!”

6- TU HỌC KHÔNG THỐI CHUYỂN

- Thầy Xá Lợi Phát phát tâm
Ghi trong câu chuyện tiền thân lâu rồi
Thầy thường bố thí cho người
Ruộng vườn, nhà cửa và tài vật luôn
Hy sinh đến cả tấm thân
Sáu mươi tiểu kiếp qua dần trước kia
Đường tu học mãi từ bi
Không hề thối chuyển chút chi trong lòng.
- Thầy thường tỏ lượng khoan dung
Có tỳ kheo nọ bỗng dưng vu rằng
Bị thầy lăng nhục xoắn xàng
Thầy bèn trình Phật rõ ràng đầu đuôi
Rằng thầy tuổi gần tám mươi
Nguyện hiền như “đất”, “nước” nơi cõi trần
Đồ dơ ai đổ xuống thân
Cũng luôn chịu đựng nhục nhằn quần chi,
Tựa như mặt đất hiền kia
Và như nước sạch chảy đi xuôi dòng
Dù đồ dơ bắn vô cùng
Người ta đổ xuống cũng không hề gì,
Có đâu lại dám khinh khi
Nỡ nào nhục mạ thầy kia nặng nề!
Tỳ kheo vu cáo vội quỳ
Thốt lời sám hối rất chi chân tình.

XÁ LỢI PHÁT

7- HÀNH TRÌ LỜI PHẬT DẠY

- Một lần khát thực ngoại thành
Thầy cùng đệ tử khi quanh trở về
La Hầu La chẳng vui chi
Thức ăn khát thực có gì đủ đâu
Riêng phần thầy đủ biết bao
Nhưng thầy sơ ý có nào lưu tâm.
Phật hay chuyện mới dạy luôn:
“Thức ăn, lợi lộc nên phân chia đều
Tinh thần hòa ái nên theo
Tỳ kheo trẻ tuổi cần nhiều quan tâm!”
Trong lòng cảm kích vô ngần
Thầy xá Lợi Phát nguyện tuân theo liền.
- Một lần thầy vững lòng tin
Khi nghe Phật dạy: “Nơi miền phương xa
Có đức Phật A Di Đà
Chủ trì thế giới thật là vui thay
Có tên Cực Lạc xưa nay
Cõi này muôn vật đủ đầy tốt tươi
An lành, vui thú tuyệt vời,
Chúng sinh nếu muốn về nơi chốn này
Phải vun trồng phước đức ngay
Nhất tâm trì niệm hàng ngày thiết tha
Danh hiệu Phật A Di Đà
Cầu ngài tiếp dẫn khi mà vãng sinh
Về nơi thế giới an bình
Thoát vòng khổ não tử sinh luân hồi!”
Pháp môn Phật dạy vừa rồi
Thầy cùng đại chúng suốt đời tán dương.

8- NGỢI KHEN MỘT CÁI CHẾT ĐẸP

- Một lần thiền định trong rừng
Thầy nghe vang tiếng hải hùng vọng ra
Trong hang núi nọ không xa

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Tới nơi thầy thấy đó là nạn nhân
Một ni sư sắp thiệt thân
Vì con rắn độc vô ngần cắn chân,
Đón chờ cái chết tới gần
Ni sư nay bỗng sắc thần an nhiên
Không còn hốt hoảng gì thêm
Trở nên bình thản, lặng yên lần tràng.
Mọi người thắc mắc ngỡ ngàng
Thầy Xá Lợi Phát nhẹ nhàng dạy ngay:
“Ni sư đạt đạo lâu nay
Bình tâm xem cái chết này như không
Khi tâm ý điều phục xong
Đón đau thể xác đều cùng tiêu tan
Nhìn tướng trạng của thế gian
Bằng con mắt tuệ vô vàn an nhiên
Vượt ngôi nhà lửa ngay liền!”
Mọi người tán thánh, lặng im, nguyện cầu.

9- NHẬP KIM CƯƠNG ĐỊNH

Thầy Xá Lợi Phát buổi nào
Lặng ngồi nhập định núi cao ven rừng
Thầy đang nhập định kim cương
Có hai con quỷ bỗng dưng đến gần
Một con hung ác dữ dằn
Một con thối lại vô vàn hiền lương
Chợt con quỷ dữ nói rằng:
“Đầu Sa môn thật dễ dàng đánh sao
Chỉ cần một cú đập vào
Nát ngay như cám có nào khó khăn.”
Quỷ hiền vội vã can ngăn:
“Ác thời vĩnh viễn trầm luân nẻo nề
Khổ đau nghiệp báo muôn bề!”
Nhưng mà quỷ dữ chẳng nghe chút nào
Nhắm vào thầy, đứng đỉnh đầu
Vung tay đánh xuống thật mau bạo tàn.
Thầy đang nhập định nghiêm trang

XÁ LỢI PHÁT

Cảm như lá rụng nhẹ nhàng mà thôi
Thầy bèn xả định tức thời
Thấy ngay ác quỷ đầy người máu me
Quỷ liền sau đó thâm thê
Đọa vào địa ngục có hề thoát đâu.
Kim cương định thật nhiệm màu
Toát ra thần lực lớn lao vô cùng
Nếu không thầy chắc mệnh chung
Vì khi quỷ đánh núi thường vỡ đôi.

10- XIN NHẬP NIẾT BÀN TẠI CỔ HƯƠNG

Một hôm Phật báo mọi người
Ngài ba tháng nữa nhập nơi Niết bàn
Mọi người sửng sốt bàng hoàng
Thầy Xá Lợi Phát muôn vàn xót thương,
Thầy thiên định, quán niệm rằng:
“Trong thời quá khứ thông thường diễn ra
Đệ tử chư Phật gần xa
Nhiều hàng thượng thủ không chờ đợi thêm
Trước chư Phật nhập diệt liền

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Thật là tốt đẹp! Minh nên theo đường!”
Thầy xin Phật nủ lòng thương
Cho thầy được nhập Niết bàn sớm hơn
Nhập vào trước cả Phật luôn
Tại nơi làng cũ quê hương mẹ già
Thầy xin nhập diệt tại nhà
Trong căn phòng cũ ấu thơ sinh thời.
Nghe lời thỉnh nguyện êm xuôi
Phật bèn hoan hỉ nhận lời ngay thôi
Phật thọ ký cho thầy rồi
Nói: “Thầy thành Phật trong đời vị lai
Hiệu là Hoa Quang Như Lai
Để rồi giáng thế giúp người trầm luân!”
Nói xong Phật bảo chư tăng
Tiễn đưa thầy lúc lên đường về quê.
Giã từ đại chúng ra đi
Thầy Xá Lợi Phất quay về làng ngay.
Đã lâu xa vắng chốn này
Cho nên thân mẫu nơi đây vui mừng
Đón thầy vào ở căn phòng
Nơi thời thơ ấu thầy từng sinh ra.
Khi thầy thưa với mẹ già
Ý mong nhập diệt, lìa xa cõi trần
Cụ bà kinh hoàng vô ngần

XÁ LỢI PHÁT

Thầy bèn trấn tĩnh mẫu thân, thưa rằng:
“Con vui nhập cõi vĩnh hằng
Tâm con giờ đã hoàn toàn tịnh thanh
Bình yên, sáng suốt, tinh anh
Niết bàn thường trú an lành xiết bao
Đó là hạnh phúc lớn lao
Đâu như cái chết buồn đau thông thường.
Mẫu thân chợt hiểu lời vàng
Trong tâm phát khởi rộn ràng niềm vui.

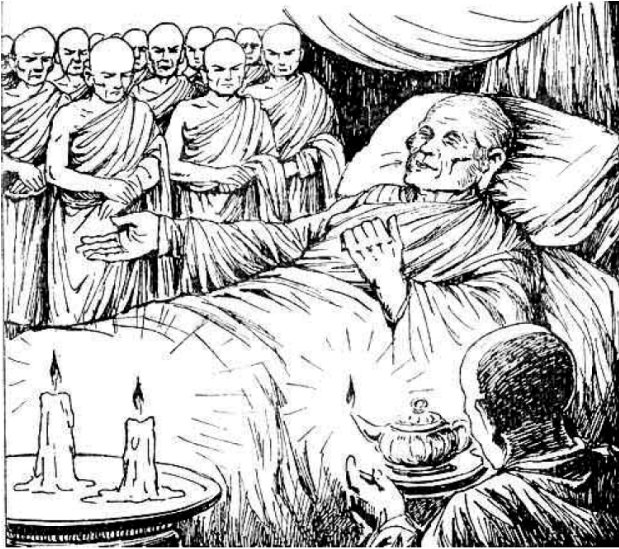
11- NIẾT BÀN

Nửa đêm hôm ấy khắp nơi
Dân làng nghe được tin thời kéo nhau
Đến thăm thầy suốt đêm thâu
Vua A Xà Thế cùng bao triều thần
Sáng ghé thăm rất ân cần
Thầy xá Lợi Phát bình tâm thốt lời:
“Tôi nay tám chục tuổi rồi
Xuất gia đã quá bốn mươi năm trường
Đời này gặp Phật đáng mừng
Được thêm tinh tấn tu trong cửa Thiền
Biển Phật pháp rộng vô biên
Rất nhiều của báu phải nên kiếm tìm

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Hôm nay tôi quyết tiến thêm
Nhập vào cảnh giới tịnh yên Niết bàn
Không còn sinh diệt xoay vần
Cám ơn quý vị tiễn chân sáng này!”
Nói xong tôn giả nhẹ xoay
Nằm nghiêng bên trái! Sắc đầy thanh thoi
An trú trong đại định rồi
Thế là tôn giả nhập nơi Niết bàn.
Nhà vua cùng các quần thần
Và cùng đại chúng vô ngần cảm thương
Trong lòng bội phục tột cùng
Thấy đều bộc lộ vẻ cung kính thầy.

12- TINH THẦN VĨNH VIỄN TẠI NHÂN GIAN

Sau khi nhập diệt bảy ngày
Nhục thân tôn giả giờ này chuyển đi
Tới giàn hỏa dựng uy nghi
Để rồi làm lễ trà tì tại đây

XÁ LỢI PHÁT

Lễ xong xá lợi của thầy
Đem về chỗ Phật ngự ngay tức thì,
Thầy A Nan quá sâu bi
Khóc to thành tiếng rất chi não nùng
Phật lên tiếng an ủi chung:
“Thế gian thật tướng vô thường xưa nay
Cũng như sinh diệt vắn xoay
Vốn là đạo lý đời này mà thôi,
Không bao lâu nữa tới thời
Như Lai cũng nhập vào nơi Niết bàn
Nhưng mà chánh pháp vẻ vang
Hãy còn nguyên vẹn! Hãy nương dựa vào!”
Ôm bình xá lợi hồi lâu
Phật khen ngợi mãi trước sau đẹp lời:
“Thầy Xá Lợi Phát sinh thời
Là người trí tuệ tuyệt vời biết bao
Chứng ngộ pháp tánh tối cao
Chiêu hàng ngoại đạo công lao viên thành

MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA ĐỨC PHẬT

Tuyên dương chánh pháp nhiệt tình
Luôn luôn dũng mãnh và tinh tấn hoài
Dứt trừ khổ não trần ai
Đạo quả giải thoát chứng ngay rõ ràng!”
Trước bình xá lợi ánh vàng
Mọi người đành lễ nghiêm trang cúi đầu.
Dù viên tịch, muôn đời sau
Tinh thần tôn giả có đâu phai tàn
Mãi tồn tại ở thế gian,
Trí tuệ siêu việt nhất hàng chư tăng.

Tâm Minh Ngô Tằng Giao
(9-2012)

Tham khảo:

“MƯỜI VỊ ĐỆ TỬ LỚN CỦA PHẬT”

Nguyên tác Hán văn: Tinh Vân Pháp Sư
Dịch: Hạnh Cơ - Hiệu đính: Tịnh Kiên

Tranh vẽ:

“THẬP ĐẠI ĐỆ TỬ PHẬT THÍCH CA”
Lời: Thái Thuận - Tranh: Trường Quán